

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4\(110\)-48-54](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4(110)-48-54)
УДК 374+37.046] : 172.15

Антонова Олена Анатоліївна,

директор Центру технічної творчості та професійно орієнтації шкільної молоді Дарницького району м. Києва, відмінник освіти України, м. Київ, Україна, aelenyshka@gmail.com, <http://orcid.org/0009-0009-7057-4361>

Зінзюк Олена Вячеславівна,

завідувач відділом інструктивно-методичної роботи Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району м. Києва, керівник гуртка-методист, м. Київ, Україна, z_elena1156@ukr.net, <http://orcid.org/0009-0008-3997-7202>

Корнієнко Анна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАНПН України, м. Київ, Україна, annavkornienko@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0001-7334-6625>

ТРЕНІНГ-КВЕСТ «З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ!»

У статті висвітлено педагогічний потенціал педагогічної ради у формі ігрової технології – тренінг-квесту для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти (на прикладі тренінг-квесту «З Україною в серці!» на базі Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району м. Києва). Розкрито процес ознайомлення педагогів із засобами національно-патріотичного виховання, які спрямовуються на формування у підлітків шанобливого ставлення до культури, історії своєї нації, визнання духовної єдності поколінь і спільності культурної спадщини та можуть впроваджуватися у практичну діяльність позашкільних закладів для роботи з вихованцями підліткового віку.

Ключові слова: тренінг-квест, заклади позашкільної освіти, освітній процес в закладі позашкільної освіти, «З Україною в серці!», форма роботи.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивним пошуком нового в теорії та практиці. Цей процес обумовлений низкою протиріч, серед яких є невідповідність традиційних освітніх форм і методів новим тенденціям розвитку освіти. Змінилося соціальне замовлення, стало необхідним форму-

вання особистості, яка не тільки володіє сумою знань, умінь і навичок, а й уміє працювати на результат.

Аналіз теоретичних узагальнень та практичного досвіду діяльності закладів позашкільної освіти виявив суперечності між посиленням інтересу до технологізації освіти та відсутністю сучасних педагогічних технологій роз-

витку дитини в закладах позашкільної освіти.

Поряд із цим питанням увага суспільства спрямовується на проблематику національно-патріотичного виховання, що є сьогодні провідним вектором педагогічних зусиль практиків освіти для виховання національно свідомих громадян-патріотів, здатних відстояти її незалежність в умовах війни, забезпечити країні гідне місце в цивілізованому світі в сьогоденні і повоєнному майбутньому.

Актуальність національно-патріотичного виховання викликана процесом становлення України як єдиної політичної нації. В умовах поліетнічного суспільства воно покликане сприяти цілісності, соборності України, що є серцевиною української національної ідеї. При цьому важливо, щоб об'єднання різних етносів і регіонів України задля національного відродження, розбудови й вдосконалення суверенної правової держави і громадянського суспільства здійснювалось саме на базі демократичних цінностей, які, своєю чергою, мають лежати в основі не місцевого чи регіонального, а цілісного, загальноукраїнського національно-патріотичного виховання.

Проблема національно-патріотичного виховання дітей і молоді знайшла відображення у працях І. Беха, Н. Богомолі, К. Журби, В. Кириченко, Т. Окушко, Ж. Петровича, Н. Харченко та ін. Зокрема, важливими для нашого дослідження є роботи Ж. Петровича та Н. Богомолі [7] про підготовку працівників соціальної сфери до національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді.

Досвід національно-патріотичного виховання дітей у закладах позашкільної освіти висвітлюють О. Биковська, В. Вербицький, О. Литовченко, В. Мачуський, Г. Пустовіт. У дослідженні В. Мачуського [5] актуалізується питання виховання патріотизму в дітей та учнівської молоді як один із основних ціннісних орієнтирів у позашкільній освіті; наголошується на необхідності розробки сучасних виховних технологій, спрямованих на формування ціннісної сфери вихованця, адекватних специфіці цієї ланки освіти. Зміст робіт А. Корнієнко спрямовано в практичну

площину національно-патріотичного виховання засобами декоративно-ужиткового мистецтва в закладах позашкільної освіти.

Практики освіти потребують орієнтирів і навчально-методичного забезпечення цього процесу. На потребу вчителів, фахівців різних ланок системи освіти групою науковців ІПВ НАПН України розроблено стратегічні напрями військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України [3]. У документі вказується на значну роль у вихованні національної свідомості дітей та молоді як основи оборонної свідомості знань про історію й культуру України та сприяння розвитку сучасної української культури. Окремий розділ документу присвячено орієнтаціям на військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді на базі позашкільних навчальних закладів. Водночас педагоги в сучасних умовах відчують необхідність освоєння нових форматів роботи з вихованцями. Важливо, щоб педагоги могли побачити освітній процес очима учнів, «приміряти» на себе розроблений зміст, методи і форми досягнення освітніх результатів і зробити їх корекцію. Часто педагог розуміє необхідність опанування нових технологій чи конкретних умінь і розпочинає навчання на курсах або займається самоосвітою онлайн чи дистанційно. Необхідність постійного удосконалення педагогів розуміють керівники освітніх закладів: організовують обмін досвідом, запрошують фахівців, проводять виїзні тренінги, долучають педагогів до семінарів тощо.

Метою статті є розгляд потенціалу проведення педагогічної ради у формі ігрової технології – тренінг-квесту для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти (на прикладі тренінг-квесту «З Україною в серці!» на базі Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району міста Києва).

Виховання патріотизму та національної самосвідомості громадян – сьогодні справа вкрай необхідна і дуже непроста. Як показує досвід багатьох країн, саме виховане у громадян на етапі школи почуття національної

гідності вплинуло на становлення їхніх держав.

Формування національної самосвідомості є системою, що створювалась протягом віків самим народом. Це система поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, покликань формувати світогляд та цілісні орієнтації підрастаючого покоління, передавати національний досвід, надбання попередніх поколінь. Вивчаючи історію України і аналізуючи суспільні процеси, педагоги повинні не лише знати й знайомити молоде покоління з минулим, а й проводити аналогії з сучасністю.

В Україні патріотизм повинен бути введений в ранг національно значимої і об'єктивно необхідної цінності, тому що він належить до найбільш глобальних людських почуттів, закріплених віками і тисячоліттями. Патріотизм поєднує в собі любов до Вітчизни і свого народу, гордість за минуле і сьогодення, готовність до їх захисту.

У суспільстві, що сформувалося і розвивається, засвоєння патріотичних цінностей і норм життя – це перш за все об'єктивний, керований процес. Патріотизм не закладений в генах, він явище соціальне за своєю природою і тому не успадковується, а формується.

Зміст патріотизму визначається духовним і моральним кліматом суспільства, традиціями, колективним досвідом попередніх поколінь.

Визначення власних ціннісних орієнтацій, ставлення до своїх традицій і культури, минулого і майбутнього – все це є не абстрактною теорією, а насущною проблемою сьогодення.

Отже, на вимоги сьогодення, на базі Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (далі – ІПВ НАПН України) проводиться науково-дослідна робота, в якій традиційним стала співпраця структурних наукових підрозділів Інституту з практиками освітніх закладів. Зокрема, на вирішення вказаних проблем науковими співробітниками лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України та педагогами Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району міста Києва (експериментальної закладу лабо-

раторії позашкільної освіти) в межах наукового дослідження «Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» (2021–2023 рр.) проведено педагогічну раду у формі тренінг-квесту «З Україною в серці!».

У назві заходу поєднуються дві форми інтерактивної технології: тренінг і квест. Першу частину назви – «тренінг» – захід отримав тому, що це активний формат роботи, орієнтований на сприймання нової інформації, теоретичних знань і практичної їх перевірки. Тренінг мав особливість – він був методичним, адже передбачав навчання фахівців необхідних навичок у здійсненні роботи з національно-патріотичного виховання. Друга частина назви заходу – «квест» – означає інноваційну ігрову технологію, яка вчить знаходити необхідну інформацію, аналізувати та систематизувати її, виконувати поставлені завдання та вирішувати проблемні питання.

Особливістю заходу стало те, що педагогічні працівники виступили в ролі учнів, які виконували завдання, відповідали і тому бачили процес очима учнів, мали можливість працювати над корекцією застосовуваних ними змісту, методів, форм, коригувати і шліфувати їх. Адже червоною лінією будь-яких курсів чи форм позаурочної роботи в воєнний період є формування національно свідомих громадян України, звияти, прагнення кожного вихованця розвивати в собі кращі людські риси українця-патріота.

Висвітлено проведення педагогічної ради у формі тренінг-квесту «З Україною в серці!», головним завданням якого виступало ознайомлення педагогічних працівників із методами виховання шанобливого ставлення до культури, історії своєї нації, визнання духовної єдності поколінь та спільності культурної спадщини, які можуть впроваджуватися у практичну діяльність для роботи з вихованцями підліткового віку.

Кількість учасників – до 30 осіб. Час проведення – близько 2 годин. Квест-гра вибудовувалась у певній послідовності (табл. 1).

Опишемо процес заходу, етапи, завдання і їх результативність.

Таблиця 1. Структура квест-гри «З Україною в серці»

Частина масового заходу	Зміст	Час
Частина 1	Ознайомлення із метою та завданнями заходу. Об'єднання в команди	15 хвилин
Частина 2	Гра-головоломка «Україна єдина»	15 хвилин
Частина 3	Гра «Професійний код прізвища»	15 хвилин
Частина 4	Гра «Одягни українців»	15 хвилин
Частина 5	Гра «Музичні інструменти моєї нації»	15 хвилин
Частина 6	Підбиття підсумків. Формат «Відкритого мікрофона»: «Моє особисте бачення національно-патріотичного виховання дітей у гуртку»	15 хвилин

Частина 1. Об'єднання учасників у команди, ознайомлення з метою заходу та спрямованістю його завдань. Пропонувалося обрати сердечко-побажання за одним із чотирьох кольорів – це й був розподіл учасників на групи в квест-грі за чотирма локаціями: 1) гра-головоломка «Україна єдина»; 2) профорієнтаційна гра «Професійний код прізвища»; 3) гра «Одягни українців»; 4) гра «Музичні інструменти моєї нації».

Отже, квест передбачав чотири команди, які працювали на різних локаціях. Важливо, що учасники після кожного етапу здійснювали групову рефлексію, що дозволяло їм осмислити хід і результати етапу, обговорити у групі своє бачення щодо завдань етапу, розробленого змісту і вибору інструментарію у їх досягненні.

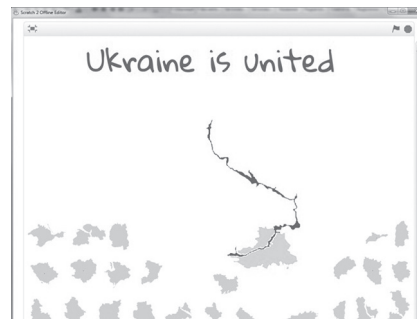
Частина 2. Гра-головоломка «Україна єдина». Перша група була на локації в кабінеті, який обладнано персональними комп'ютерами за кількістю учасників. На кожному встановлено гру-головоломку «Україна єдина» (Scratch

проект «Україна єдина»: <https://scratch.mit.edu/projects/770860673>).

Завдання гри – скласти мапу України з 25 елементів, які своєю формою нагадують обриси областей України. На початку гри користувач міг побачити правильне розташування всіх елементів (іл. 1).

Гра починається з натискання зеленого прапорця – запуску гри. Усі елементи головоломки перемішуються, зменшуються у розмірах, втрачають колір і розташовуються у нижній частині вікна програми. Зображення головної річки України залишається на місці, його можна використовувати як допоміжне для правильного розташування елементів (іл. 2).

Переміщення елементів виконувалося з допомогою миші. Обраний елемент збільшувався до нормальних розмірів. Утримуючи кнопку миші в натиснутому стані, обраний елемент необхідно було перемістити в єдине правильне місце. Якщо мету досягнуто, то після звільнення кнопки елемент



Іл.3. Приклад правильної відповіді

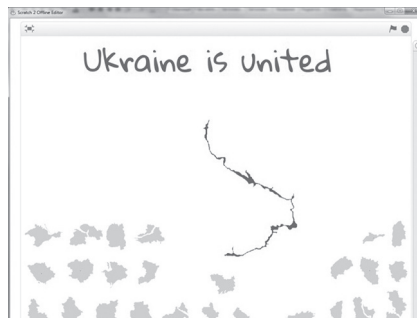
фіксувався і зафарбовувався у початковий колір (іл. 3). Якщо ж дія помилкова, він знов зменшувався в розмірі і повертався на попереднє місце. Знайти правильне положення для елемента без будь-яких орієнтирів практично неможливо. Єдиним орієнтиром на початку гри був елемент Дніпро. Отже, в першу чергу необхідно було розмістити елементи, що перетиналися Дніпром. Це – Київська, Черкаська, Полтавська, Дніпропетровська, Запорізька та Херсонська області.

Тільки після цього можна було добувати мапу елементами, що межують з правильно встановленими. Звичайно, міцні знання географії України допоможуть зробити це якнайшвидше. На іл. 4 показано перші шість правильно розміщених елементів.

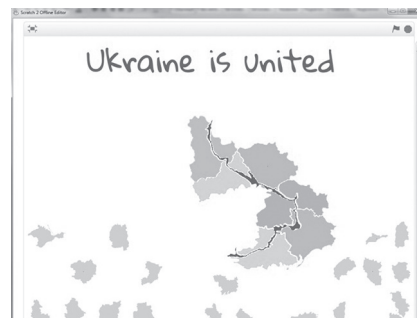
Як з'ясувалося на практиці, головоломка є достатньо складною. В умовах обмеженого часу не всім користувачам вдалося досягнути бажаного результату. Це дало можливість зрозуміти: чим менше вікова категорія гравців, тим більше часу потрібно давати на завдання цієї локації або пропонувати формат виконання гри у групі. Чого



Іл. 1. Зображення головоломки на завершальному етапі



Іл. 2. Зображення головоломки після запуску гри



Іл.4. Вікно програми з шістьма першими правильно розміщеними елементами

досягли гравці? Розуміння необхідності розширення свого кругозору, знань з географії, історії, культурології та інших галузей, що збагачують знання про свою країну, і цього ж навчати своїх вихованців.

Після виконання завдання на локації «Гра-головоломка «Україна єдина»» група отримувала символічну перепустку – картку із зображенням цілісної мапи України для переходу на другу локацію.

Частина 3. Гра «Професійний код прізвища». На другій локації з групою проводили міні-лекцію, яка дозволяла «зазирнути» в історію України. Зокрема, учасникам пояснювали поняття «прізвище»:

«Поняття «прізвище» («прозвище») в пам'ятках української мови фіксується вже з XVI століття, однак зміст його в ту пору був ширший. Його вживали і в значенні терміна «прізвище», і в значенні терміна прізвисько. Нині під прізвищем передусім розуміють родове прізвище, яке передають від батька до сина. Початково на Русі вживали лише прізвиська, які можна зустріти в найменнях давньоруських князів і які не успадковувались. Застосовувати родові прізвища в офіційному діловодстві почали через необхідність вказання права власності на щось лише згодом. Масово родові прізвища трапляються в письмових джерелах, що стосуються українських земель в XIV–XVI століттях. Спочатку родові прізвища мали переважно багаті люди зі статками (купці, бояри, магнати, власники земель). Проте вже в XVII ст. ледь не всі українці мали власні прізвища, оскільки чисельність населення зростає, було багато людей з однаковими іменами. Тож люди придумували собі прізвиська. До прикладу: жили в одному селі три Івани, один Іван працював ковалем, тож його прозивали Іван Коваль, другий Іван жив за церквою – і його назвали Зацерковний, третій Іван був дуже високий, тож і кликали Високим. Ось так, ознаки, за якими можна було розрізнити людей, лягали в основу прізвищ, а потім і прізвищ. Але найпопулярніші в Україні прізвища, що походять від професій, від роду заняття. Це Мельник, Швець, Кравець, Боднар і подібні – Мельничук, Кравченко, Боднарченко тощо».

Хід етапу полягав у тому, що ведучий пояснював учасникам, що сучасні прізвища в своїй сукупності дають можливість уявити життя України періоду XI–XVI ст. в таких основних професійних аспектах: соціальні щаблі; військова справа; економічне життя країни; наука і мистецтво; релігійне життя; боротьба народу за визволення.

Далі пропонувалося учасникам гри по черзі витягнути картку з прізвищем і покласти її до певної групи):

1. Соціальні щаблі (Воєвода, Староста, Комісар, Писар, Возний, Присяжний, Десятник тощо). Від кожного з цих і подібних прізвищ утворилося також по кілька похідних: Писаренко, Солтисюк, Возняк та ін.);

2. Військова справа:

а) козацьке військо (Гетьман, Козак, Гарматій, Пушкар, Компанієць, Сердюк, Сотник, Хорунжий ...);

б) служба в російській та австро-угорській арміях (Солдат, Жовнір, Рекрут, Гренадер, Гусар, Драгун, Улан, Райтер, Шельвах та ін.);

3. Економічне життя країни:

а) промисловість (Пивовар, Рудник, Гутник, Ткач, Мельник, Винник, Шаповал, Килимник, Цегельник та ін.);

б) ремесло (Бондар, Гончар, Коваль, Колісник, Кравець, Кушнір, Котляр, Лимар, Муляр, Пекар, Поворозник, Скринник, Слюсар, Тесля та ін.);

в) торгівля (Купець, Крамар, Шинкар, Міняйло, Чумак та ін.);

г) сільське господарство (Кметь, Газда, Гречкосій, Хлібороб, Орач, Косар, Конюх, Чередник, Телятник, Чабан, Вівчар, Бортник та ін.);

д) мисливство і рибальство (Стрілець, Пташник, Бобрівник, Лисобій, Убийвовк, Рибак, Рибалка та ін.);

е) різні заробітки (Візник, Фурман, Водовіз, Дереворіз, Грабар, Копач, Флисяк, Кірколуп та ін.).

4. Наука і мистецтво (Книжник, Філософ, Шкільник, Маляр, Співак, Музика, Скрипець, Дудар, Кобзар та ін.).

5. Релігійне життя (Владика, Попик, Попович, Дякон, Дяк, Паламар, Титар, Ксьондз, Патер, Мних, Гумен та ін.).

6. Боротьба народу за визволення (Гайдамака, Дейнека, Опришко, Левенець та ін.).

7. Прізвища, утворені від імені батька чи матері (Іваненко, Іванчук, Іванів, Мар'яненко, Мотрич та ін.).

Після гри учасникам пропонувалося проаналізувати своє прізвище і висловити версії щодо його походження. Наведемо приклади міркувань гравців:

- прізвище Бердник отримував майстер, що виготовляв берд – деталь ткацького верстата. А ще є така версія: *бурд* з їдиш – *борода*, можливо, предки вели перукарську справу;

- прізвище Дегтярьов утворене, від Дігтяр / Дегтяр / Дехтяр. Дегтяр – той, хто робить дьоготь. Ця професія була однією з найбільш шанованих в Київській Русі. Дігтярів поважали і побоювалися: як і ковалів, їх вважали знавцями потойбічної сили. А вимазані дьогтем ворота вважалися найстрашнішим ганьбою для дівчини;

- перше згадування прізвища Крамар зустрічається у XVIII–XIX столітті, саме в цей період почали розповсюджуватись прізвища купців та службовців. Спочатку тільки найбагатші купці мали за честь отримати прізвище Крамар;

- прізвище Ксензова скоріше всього від терміну польського походження «Ксьондз» (пол. ksiądz), що вживається в сучасній польській мові для означення римо-католицьких священиків.

Це завдання спрямоване на формування в учнів навичок критичного мислення: вміння на основі нової інформації і попередніх знань та життєвого досвіду використати це в нових умовах – у цьому конкретному завданні. Після виконання завдання гравці отримували символічну перепустку – картку для проходження на третю локацію.



Іл. 5. Група в процесі гри «Одягни українців»

Частина 4. Гра «Одягни українців».

Третя локація потребувала такого обладнання: 2 плакати із схематичним зображенням силуету дівчини та хлопця; 2 олівці, 2 ластика.

У ході гри учасники об'єднувалися у 2 команди. Кожна отримувала плакати із зображенням силуетів дівчини та хлопця. Ведучий називав елемент українського національного костюма із запропонованого переліку (в довільному порядку). Учасники мали визначити, кому належить цей елемент костюма (дівчини, хлопцеві, чи обом), і схематично намалювати його на силуеті. Після цього ведучий називав правильне призначення цього елемента костюма, інші його назви і показував зображення (іл. 5).

Якщо учасник правильно «прилаштував» одяг, то команда отримувала 1 бал, якщо помилився – елемент костюма видалявся ластиком.

Зокрема, учасникам були запропоновані для розгляду і обговорення такі елементи одягу:

- жіночого (юпка (куртка, кохта); дзьобня (дзьобенка, коломийка); крайка (оправка, попружка); чорнобривці (сап'янци); літник; баламути; намітка (серпанок, рантух, склендячка).

- чоловічого (табівка; черес; гачі (гащі, ноговиці, холошні); ринді (рубатьє, ренді); бартка (топірець); креса-ня.

- належав обом: сердак (сардак, пети).

На цьому етапі гри відбувалося ознайомлення з елементами одягу, які носили українці. Учасникам пропонувалося порівняти старовинні і сучасні елементи одягу, обговорити, яких змін вони зазнали, а також розповісти про особливості одягу з різних регіонів України. Подібні завдання сприяли актуалізації досвіду і знань, розгортанню цікавої дискусії щодо традицій різних регіонів, обговорення старовинних сімейних реліквій. Такі дискусії є важливим і необхідним методом для сучасних учнів, оскільки тільки у групі вони можуть отримати досвід міжгрупової комунікації, щоб використати його в навчанні і життєвих ситуаціях.

Після всіх виконаних завдань група отримувала символічну перепустку –

ляльку-мотанку і проходила на четверту локацію.

Частина 6. Гра «Музичні інструменти моєї нації».

Кожен учасник отримував зображення музичного інструмента. По черзі учасники розповідали, чи знайомі вони з цим інструментом і що вони про нього знають. Якщо хтось не знав, що це за музичний інструмент, ведуча або інші учасники актуалізували цю інформацію, доповнювали.

Пропонувалися картки із зображенням музичних інструментів. (Примітка: перелік музичних інструментів можна обирати за власними уподобаннями організаторів заходу): трембіта (тримбіта, тромбіта); дудá (гайда, коза); зозуля; сопілка; дрімба (варган); цимбали.

Другим етапом цієї гри було прослуховування запису звучання інструментів, і учасники мали вгадати, який з них саме звучить. На підтвердження здогадки переглядалося відео. Завдання допомогло внести особливий емоційний настрій у хід заходу, адже звучання музичних інструментів свого народу викликає особливі почуття. З'ясувалося, що учасники знають багато інформації, яка може зацікавити їхніх вихованців, спонукати їх до пошуку нового, розмірковування з однокласниками на мистецькі теми.

Після проходження всіх локацій учасники тренінгу-квесту збиралися для підбиття підсумків гри «З Україною в серці!» та донесення свого бачення і пропозицій щодо підвищення ролі національно-патріотичного виховання дітей в закладі. Обговорювалися практичні розвідки науковців і практиків щодо створення гуртківцями художньо-творчих робіт на патріотичну тематику із використанням цікавих художніх технік, які, зокрема, опубліковані у журналі «Мистецтво та освіта» [8].

Усі учасники заходу у форматі «Відкритого мікрофона» обговорювали питання «Моє особисте бачення форм і методів національно-патріотичного виховання учнів у гуртку» та заповнювали своїми пропозиціями імпровізовані кишені намальованого соняшника «Все буде Україна» (іл. 6). Найцінніші «зернятка»-рекомендації щодо форм робо-

ти з учнями були такими: лист солдату; використання історичних цікавинок під час занять і у спілкуванні з учнями; групові обговорення подій, проведення паралелей військових подій минулого і сучасності; евристичні бесіди на такі теми: «Сучасні герої! Хто вони?» та ін.; організація тематичних тижнів та зустрічей з воїнами ЗСУ; підтримка всеукраїнських та міжнародних флеш-мобів та акцій, що сприяють єднанню українців; створення художньо-творчих робіт на патріотичну тематику; розробка спеціального змісту прикладних завдань в гуртках програмування (військово-патріотична тематика); віртуальні подорожі Україною; краєзнавчі дослідження; тиждень з видатними українцями (зустрічі, онлайн-спілкування, майстер-класи тощо); спільні проекти з батьками – вивчаємо сімейні традиції; театралізовані постановки на тему українського козацтва, історичних постатей України; ігри, квести на відповідну тематику (наприклад: «Сучасний образ козака», «Сучасне національне вбрання»); проведення інформаційної хвилини «Тиждень моєї України» тощо.

Висновки. Квест-гра «З Україною в серці!» допомогла педагогам зробити висновки щодо змісту, форм і методів та організації патріотичного виховання в гуртках. По-перше, пропонувані завдання можуть бути абсолютно різними за змістом – інтегрувати зміст різних дисциплін, галузей; бути монопредметними – містити зміст одного предмета чи курсу. Цінним є саме пізнавальний інтерес вихованців на отримання нових знань, шляхом актуалізації і трансформації вже наявних знань і їх транс-



Ілюстрація 13. Імпровізовані кишені «соняшника» «Все буде Україна».

формації унаслідок залучення нових. По-друге, формат роботи спонукає учасників (педагогів, а педагоги – вихованців) розширити знання про нашу Батьківщину; виховувати у дітей любов до України, патріотизм, повагу до її захисників – воїнів ЗСУ; довести до свідомості молоді, що ми самі відповідаємо за долю нашої держави, що кожен українець повинен мати активну громадянську позицію щодо своєї історії та сучасних подій в Україні; дати новий імпульс духовному розвитку дітей, який передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав і свобод людини. По-третє, головне у квесті полягає в тому, щоб навчитися активізувати вихованців, спонукати їх до колективної взаємодії – обговорення, спільних дій, пошук відповідей на цікаві запитання, поведінка у певних ситуаціях, спрямованих на спільний результат (зокрема виконання завдання у квесті). По-четверте, вагомим є розвиток критичного мислення, що відбувається ефективно завдяки новим технологіям і дозволяє вихованцям раціонально використовувати нову інформацію, оцінювати її достовірність і правдивість, уникати ризиків, пов'язаних із дезінформацією. **Цей аспект бажано розвинути у подальших статтях.**

Квест-гра «З Україною в серці!» є однією із багатьох форм – «цеглинкою» у побудові фундаменту ціннісного ставлення до держави, українського народу, його мови, звичаїв і традицій на основі розширення знань про історичне минуле і сьогодення України; усвідомлення своєї ролі в розбудові держави, в розвитку колективу; почуття гордості за рідну країну, любові до неї.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

- Бех І. Д. Почуття громадянськості у вчинковому вираженні. *Формування громадянської компетентності учнівської молоді* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (8–9 лют. 2005 р.) Харків : ХОНМІБО, 2005. С. 8–19.
- Виховання громадянина: психолого-педагогічний і народознавчий аспекти : навч.-метод. посіб. / П. Р. Ігнатенко, В. Л. Поплужний, Н. І. Косарева, Л. В. Крицька. К. : ІЗМІН, 1997. 252 с.
- Військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України: стратегічні напрями / за ред. І. Д. Беха, Р. В. Малино-

шевського. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 32 с.

4. Корнієнко А. В., Антонова О. А. Засоби національно-патріотичного виховання в закладі позашкільної освіти. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання* : збірник тез методологічного семінару (6 квітня 2023 р., м. Київ). Івано-Франківськ : НАІР, 2023. С. 205–208. URL: <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Zb-tez-metod-sem-06.04.2023.pdf>

5. Мачуський В. В. Виховання патріотизму в закладах позашкільної освіти. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання* : збірник тез методологічного семінару (м. Київ, 6 квітня 2023 р.). Івано-Франківськ : НАІР, 2023. С. 256–261. URL: <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Zb-tez-metod-sem-06.04.2023.pdf>

6. Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти : методичний посібник / [А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко; за ред. В. В. Мачуського]. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 223 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723075>

7. Петрочко Ж., Богомолова Н. Передумови та концептуальне бачення створення системи підготовки фахівців соціальної сфери до національно-патріотичного виховання. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць. Вип. 24. Кн. 2. 2020. С. 104–123. <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2020-24-2-104-123>

8. Рагозіна В. В., Власова В. Г., Очеретяна Н. В. Створення дітьми і учнями композицій декоративними техніками на патріотичну тематику. *Мистецтво та освіта*. № 2 (108). 2023. С. 25–33. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-2\(108\)-25-33](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-2(108)-25-33)

9. Українські традиції та звичаї / авт.-упоряд. А. П. Ярещенко. Харків : Факт, 2008. 232 с.

References

- Bekh, I. D. (2005). Pochuttia hromadianskosti u vchynkovomu vyrazheni [Sense of citizenship in action. Formation of civic competence of students]. *Formuvannia hromadianskoi kompetentnosti uchnivskoi molodi*: Conference Proceedings (February 8-9) (pp. 8–19). Kharkiv: KhONMIBO.
- Ihnatenko, P. R., Popluzhnyi, V. L., Kosarieva, N. I., & Krytska, L. V. (1997). *Vykhovannia hromadianyna: psykholoho-pedahohichnyi i narodoznavchyi aspekty* [Education of a citizen: psychological-pedagogical and ethnological aspects]. Kyiv: IZMIN.
- Bekh, I. D., & Malynoshchyskyi, R. V. (Eds.). (2023). *Viiskovo-patriotychne vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi v systemi osvity Ukrainy: stratehichni napriamy* [Military-patriotic education of children and school youth in the education system of Ukraine: strategic directions]. Ivano-Frankivsk: NAIR.
- Kornienko, A. V., & Antonova, O. A. (2023). *Zasoby natsionalno-patriotichnoho vykhovannia v zakladi pozashkilnoi osvity* [Means of national-patriotic education in institutions of out-of-

school education]. *Natsionalno-patriotychne vykhovannia ditei ta molodi v umovakh voiennoho stanu ta povoiennoho vidnovlennia Ukrainy: stratehii i zavdannia*: Proceedings of Methodological Seminar (Kyiv, April 6) (pp. 205–208). Ivano-Frankivsk: NAIR. Retrieved from <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Zb-tez-metod-sem-06.04.2023.pdf>

5. Machuskyi, V. V. (2023). *Vykhovannia patriotyizmu v zaklakh pozashkilnoi osvity* [Education of patriotism in institutions of out-of-school education]. *Natsionalno-patriotychne vykhovannia ditei ta molodi v umovakh voiennoho stanu ta povoiennoho vidnovlennia Ukrainy: stratehii i zavdannia*: Proceedings of Methodological Seminar (Kyiv, April 6) (pp. 256–261). Ivano-Frankivsk: NAIR. Retrieved from <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Zb-tez-metod-sem-06.04.2023.pdf>

6. Machuskyi, V. V. (Ed.), Boiko, A. E., Verbitskyi, V. V., Kornienko, A. V., Lytovchenko, O. V. (2020). *Modernizatsiia orhanizatsii osvitnoho protsesu v zaklakh pozashkilnoi osvity* [Modernization of the organization of the educational process in institutions of out-of-school education]. *Kropyvnytskyi: Imeks-LTD*. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723075>

7. Petrochko, Zh., & Bohomolova, N. (2020). *Peredumovy ta kontseptualne bachennia stvorennia systemy pidhotovky fakhivtsiv sotsialnoi sfery do natsionalno-patriotichnoho vykhovannia* [Prerequisites and conceptual vision of creating a system of training social sphere specialists for national-patriotic education]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*, 24(2), 104–123. <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2020-24-2-104-123>

8. Rahozina, V. V., Vlasova, V. H., & Ocheretiana, N. V. 2023. *Stvorennia ditmy i uchniamy kompozitsii dekoratyvnykh tekhniky na patriotychnu tematyku* [Creating decorative composition on patriotic themes by preschoolers and schoolchildren]. *Mystetstvo ta osvita* [Art and Education], 2(108), 25–33. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-2\(108\)-25-33](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-2(108)-25-33)

9. Yareschenko, A. P. (2008). *Ukrainski tradytsii ta zvychai* [Ukrainian traditions and customs]. Kharkiv: Fakt.

Olena Anatoliivna Antonova, Director of the Center for Technical Creativity and Professional Orientation of School Youth of Darnytsky District, Kyiv, Holder of the title “Excellence in Education of Ukraine”, Kyiv, Ukraine, aelenyshka@gmail.com, <http://orcid.org/0009-0009-7057-4361>;

Olena Viacheslavivna Zinziuk, Head of the Department of Instructional and Methodological Work of the Center for Technical Creativity and Professional Orientation of School Youth of the Darnytsky District of Kyiv, Teacher-Methodologist, Kyiv, Ukraine, z_elena1156@ukr.net, <http://orcid.org/0009-0008-3997-7202>;

Anna Volodymyrivna Kornienko, PhD in Pedagogy, Senior Researcher, Leading Researcher of the Laboratory of Out-of-School Education of the Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of

Ukraine, annavkornienko@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0001-7334-6625>

Training-quest "With Ukraine in the Heart!"

The article highlights the pedagogical potential of the pedagogical council in the form of game technology – a training-quest for pedagogical workers of institutions of out-of-school education (by the example of the training quest "With Ukraine in the Heart" in the Center for Technical Creativity and Professional Orientation of School Youth in the Darnytskyi District of Kyiv). The training-quest combines two forms of interactive technology: training (as a format of active interaction focused on obtaining new information, theoretical knowledge and their practical verification) and quest (as an innovative game-based learning technology that teaches how to find the necessary information, analyze and systematize it, perform the tasks and solve the issues). The training-quest is methodological because it involves training specialists to practice the necessary skills in carrying out national-patriotic education.

By the example of the event "With Ukraine in the Heart", the process of familiarizing the teaching staff of the institution of out-of-school education with the means of national-patriotic education aimed at fostering a respectful attitude towards the culture and history of one's nation, recognition of the spiritual unity of generations and the commonality of cultural heritage, as well as which can be implemented into practice with adolescents in institutions of out-of-school education.

Participation in the event allowed the teachers to draw the following conclusions. Firstly, the proposed content of various tasks at the locations should activate the students' cognitive interest by actualizing already existing knowledge and transforming it as a result of layering new ones in discussions, conversations, collective and group games, and tasks. Secondly, the new work format encourages the participants to expand their knowledge about Ukraine and develops their understanding of being involved in protection and development by fostering a sense of pride in the achievements of Ukrainians in various fields. Thirdly, the training-quest makes it possible to activate students and encourage them to interact collectively. Fourthly, the development of critical thinking is important, which takes place effectively due to new technologies and allows students to use new information rationally, assess its reliability and truthfulness, and avoid risks associated with misinformation.

Keywords: training-quest, institutions of out-of-school education, educational process in an institution of out-of-school education, "With Ukraine in the Heart", work format.

Стаття надійшла до редакції 1.10.2023 р.

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4\(110\)-54-60](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4(110)-54-60)

УДК 37.377:7.74.746+39.391

Тетяна Василівна Волощук,

завідувач циклової комісії художнього ткацтва, художньої вишивки та моделювання одягу Косівського фахового коледжу прикладного та декоративного мистецтва, викладач професійно-орієнтованих дисциплін, старший викладач, м. Косів, Україна, kupdtma@gmail.com,
<https://orcid.org/0009-0000-8259-3855>

ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИ- ЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У контексті проблеми формування спеціальних компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» розглядається вплив на цей процес художньо-творчої діяльності їхніх викладачів – майстрів декоративного мистецтва. Зазначений аспект розкривається на прикладі педагогічно-творчої взаємодії студентів і викладачки Косівського фахового коледжу прикладного та декоративного мистецтва Фартушинської Ганни Юріївни – художниці, майстрині текстилю, дослідниці традиційних технік виготовлення та декорування тканини.

Ключові слова: художньо-творча діяльність викладача, заклад фахової передвищої освіти, спеціальні компетентності здобувачів освіти, презентація творчого досвіду, художня виставка.

Відповідно до Стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», який чинний з 2022/2023 навчального року, вказано перелік загальних та спеціальних компетентностей випускника. До загальних віднесено такі: здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, здатність зберігати та примножувати

цінності й досягнення суспільства, здатності спілкуватися державною та іноземною мовами, здатність вчитися, оволодівати знаннями, застосовуючи різні джерела інформації, здатність діяти на основі принципів етики та моралі. Вони спрямовані на розвиток соціокультурних навичок здобувачів освіти.

Опанування спеціальними (фаховими, предметними) компетенціями є показником успішності здобувача освіти